

Notkowski, Andrzej

Sesja naukowa "Losy książki polskiej
w okresie niewoli 1795-1918" :
Cedzyna k. Kielc, 12-14 listopada
1985 r

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 25/3, 150-151

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dalsze pogłębienie zyskają również dociekania na temat historii radia (doc. M. Kwiatkowski). Ośrodek w Krakowie, skupiony wokół prof. J. Jarowieckiego, ma zamiar podjąć intensywne studia nad prasą krakowską w latach 1918—1939. Prof. J. Myśliński obszernie przedstawił zakres zamierzeń Pracowni Historii Czołpismnictwa Polskiego IBL PAN. Kontynuowany będzie nurt badań nad biografistyką dziennikarską. Przewiduje się także opracowanie kolejnego tomu syntezy historii prasy polskiej. Zespół podejmie temat wielkich batalii publicystycznych, poczynsz od XIX w., na okresie Polski Ludowej kończąc. W zakresie prac dokumentacyjnych przewidziano zestawienie bibliografii do historii prasy polskiej i spisu tytułów Drugiej Rzeczypospolitej. Tematami monografii szczegółowych uczyniono prasę głównych kierunków politycznych końca XIX w. i dwudziestolecia międzywojennego, historię niektórych gatunków i form dziennikarskich, historię radia w Polsce Ludowej. Przewidziano także prace o charakterze metodologicznym.

Daria Nałęcz

SESJA NAUKOWA „LOSY KSIĄŻKI POLSKIEJ W OKRESIE NIEWOLI
1795—1918” (Cedzyna k. Kielc, 12—14 listopada 1985 r.)

Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach — w ostatnich latach patronującej kilku konferencjom poświęconym dziejom czołpismnictwa — przy współudziale Kieleckiego Towarzystwa Prasowego i Towarzystwa Przyjaciół Kielc przygotował tym razem sesję o problematyce szerszej, obok zagadnień historycznoprasowych obejmującej sprawę książki polskiej. Komitet Organizacyjny, pod przewodnictwem doc. dr. hab. Adama Massalskiego, kierownika Zakładu Bibliotekoznawstwa kieleckiej WSP, na trzydniowe obrady w trzech sekcjach zaplanował aż 46 referatów i komunikatów (w tym 11 dotyczących historii prasy).

Problematyką prasową zajęli się: dr Zofia Sokół (*Rola prasy kobiecej w zachowaniu polskości w okresie niewoli*), dr Jan Bujak (*Galicyjskie dodatki tygodniowe w XIX w.*), doc. dr Małgorzata Stolzman (*Prasa i czołpismnictwo ziem litewsko-ruskich w XIX w.*), dr Henryk Dubowik (*Sprawy książki polskiej na łamach petersburskiego „Kraju”*), dr Andrzej Notkowski (*Materialne i techniczne warunki działania polskiej prasy prowincjonalnej w czasach popowstaniowych <do 1918 r.>*), doc. dr hab. Sławomir Kalembka (*Szumeński „Dziennik Emigracji” z 1850 r. jako przykład rękopiśmiennego czasopisma wychodźczego*), mgr Wanda Krotos (*Rola wyborów literackich w repertuarze piśm krakowskich 1795—1830*), dr Irena Socha (*Książka i czasopismo w konspiracyjnych kółkach polskiej młodzieży szkolnej pod zaborami*), dr Mieczysław Adamczyk (*Czołpismnictwo kieleckie przed 1918 r.*), dr Ludmiła Mroczkowska-Kowalczyk (*Czasopismo i książka jako czynniki kształtujące postawy patriotyczne i światopogląd postępowy w społeczeństwie kieleckim przed I wojną światową*).

Wstępne wyniki swoich badań nad statystyką książki i prasy zreferował mgr Piotr Nowak (*Rozwój polskiej produkcji wydawniczej w latach 1795—1918*), zaś doc. dr hab. Hanna Tadeusiewicz omówiła funkcjonowanie organizacji zawodowej pracowników poligrafii na przykładzie poznańskiego Stowarzyszenia Drukarzy Polskich (1871—1918).

W ożywionej dyskusji, obok rozmaitych korektur i uzupełnień zgłaszanych pod adresem referentów, poruszono również szereg kwestii ogólnej natury. Przede wszystkim zwracano uwagę na konieczność precyzyjnego widzenia zasadniczych różnicowań prawno-politycznych warunków działalności edytorskiej w poszczególnych dzielnicach kraju od przełomu lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XIX w. Jakże inaczej wyglądała przecież praktyka zaborczej niewoli w despotycznie rządzonej Kongresówce, na objętych ustrojem parlamentarnym ziemiach polskich pod panowaniem niemieckim i w autonomicznej Galicji. Z niektórych występów przebijała też — słuszna niewątpliwie — dążność do swoistego „odbrązowienia” literatury i prasy epoki rozbiorów. Wskazywano, iż spełniała ona nie tylko funkcje patriotyczne czy oświatowe, ale również rozrywkowe, zaś wiele oficyn wydawniczych było nie tylko „placówkami narodowymi”, lecz także przedsiębiorstwami opartymi na kalkulacji handlowej (co bynajmniej wzajem się nie wykluczało). Ponadto jako problem pierwszorzędnej wagi potraktowano społeczny zasięg książki i prasy. Zarówno w wielu referatach, jak i wypowiedziach dyskusyjnych wymieniano liczne czynniki ograniczające obieg słowa drukowanego, nawet wśród niemałej części ludzi umiejących czytać. Z drugiej wszakże strony — w drodze pośredniej (np. poprzez głośną lekturę zbiorową) — oddziaływaniem książek i czasopism objęta była część „niepiśmiennych”. Dokładniejsze określenie rozmiarów czytelnictwa na ziemiach polskich w czasach zaborów jest dziś jednak zupełnie niemożliwe.

Zagadnienia historycznoprasowe stanowiły jedynie uzupełnienie głównego wątku sesji. Mimo to bardzo wyraźnie można było dostrzec odmienności metod badawczych i warsztatu historyków książki i historyków prasy. Pierwsi pozostają wciąż ukierunkowani przede wszystkim na sferę kultury, drudzy — na sferę polityki.

Andrzej Notkowski